

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	— — — — — 8 Kor
Félévre	— — — — — 4 "
Negyedévre	— — — — — 2 "
— Hirdetések díjszabás szerint. —	

Szociális működésünk.

Nem régen volt egy éve, hogy egyházmegyénkben Gyulafehérvárról kiindulólag megindult a „Népszövetség“ zászlója. De csak megindult. És most is talán csak indul, de indulásnál messzebbre nem igen jutott. Nem, mert egy-egy helyt lobogni kezdett ugyan a zászló, de behúzták; más helyen nem is kellett behúzni, mert nem is lobogtatták; egy pár helyen kiteszik s behúzzák, meg-meglobogtatják és aztán szólnak bocsájtják: „lengesse, ha neki úgy tetszik“. Mi közünk hozzá!!

Kevés Erdélyben az a hely, ahol kártartó munkával és fáradsággal dolgoznának a Népszövetség érdekében úgy, a mint ezt más egyházmegyében teszik. Nem tudom, hol is keressem a bajt, vagy a baj szülőökát?

Egymásután többször kértünk felagitációs gyűlések tartására, a hirdelőkben Erdélyről, egy-két helyet kivéve, említés nem történt. Azt mondták nekem

Budapesten: „az erdélyi egyházmegye egy nagy rejtély“. Én meg azt mondom, nem rejtély, hanem „lobbanékony tűz, mely meggyúl, de nem gyűjt, hanem hamar elalszik“. Nincs igazani? Cáfoljanak meg, kik ellenkezőt állítanak.

Kérem, ma egy éve mily tüzzel és hévvel lelkesedtünk Gyulafehérvárt. Körlevél, újságcikk, koronagyűlés, esperesi megnyitók, leiratok, díszszónoklatok . . . az ének szerint: „csupa tűz, csupa hév, csupa bir. És ma az egészből mi lett? „Bús özvegység!“

Ma se újságcikk, se heves beszéd, se cirkulare, se beszámoló . . . Hát aztán, kérem, ez a kitartás, munka, hév és tűz? Köszönöm, ilyenre nem bírok én országos akciót, kath. ügyet.

Hát aztán mi lesz? Az, ami régen volt. Semmi. Jobb ez? Úgy látszik, mert ha nem úgy volna, akkor egy éven belül másképpen állana a „Népszövetség“ itt a történelmi múltú Erdélyben.

Szinte arepirító a hír, hogy ott fenn

északon a tótok között oly hatalmas hullámokat ver a Népszövetség s itt mi nálunk még nem is habzik. Vezérek, népszövetségi agitátorok, központi nagyjaink hol késtek az éji homályban? Egy év múlva talán felkiálthatok: fratres sobrii estote, elég a téli álomból, mert egy év eltelt már!

Mikor dolgozzunk, ha nem most? Vagy talán a tétlen emberek szavait akarjuk követni: „nyáron mindig meleg van stb. . . .“ Mert e szerint soha se kell! Azt se bánom, de akkor nézzünk el a panasz és hallgassunk, mikor fejünk fellett már gyülekeznek a fellegek. Edzett katolicizmusról, szervezett katolikusokról „szól folyton a nóta, hallgatom, de mióta!“ És nálunk erre, úgy látszik, nincs szükség, pedig reánk férne, de nagyon.

Lehet, hogy érzéketlenek vagyunk ez iránt, hát ez lehet, kétségbe nem vonom. De érzékenyek vagyunk, ha bántódás ér. Hát miért nem lehetünk ily irányban érzékenyek és más sok mindenért érzéket-

TÁRCA.

Wörishofen.

A főleg dombvidékekből álló Bajorország déli részén fekszik Wörishofen. Meglehetősen félreeső, 2600 lakosú kis hely. Münchentől 60 km. nyíre van, s mégis onnan csak háromszori átszállás után érhető el, (a szomoruan nevezetes Lech mező érintésével). — A szemlélőt meglepi a mindegyre előbukkanó ültetett fenyves erdő, mely évenként egy egy részletében kihasználva s azonnal újraültetve: a kőszégek örök hőforrása marad. — Wörishofenben élesen kiválnak a Kneipp pater idejében és azután épült modern világfürdő pensiói és villasorai a lefutó kis patak nyugati oldalán, a Kneipp előtti kis falutól, mely attól keletre terül el; ámbár itt is már mindenféle sok új és szép épület emelkedett.

Hogy mi volt Kneipp a szenvedő emberiségnek, azt tündetőleg állítja a gondolkodó elé az új Wörishofen és annak három leghatalmasabb pa-

lotája, melyeknek alapját ő vetette meg: t. i. a Kneippianum*) Kurhaus v. Sebastianum, és Kinderasyl. Mindegyik három emeletes, 130—150 méter hosszú, több nyulvánnyal bíró épület; szép nagy kápolnákkal, 30—50 méter hosszú fűthető sétaacsarnokokkal, s ezek mellett ügyesen, modernül berendezett fürdőszobák és kabinok: az öntések, meleg, gőz, és hidegfürdők számára. Ámbár még igen sok privát pensio is be van rendezve ily fürdőhelyiségekkel, mindazáltal e három képezi főnevezetességét.

1. A Kurhaus a barmherzige Brüder (írg. rendi barátok) vezetése alatt: csak férfiak számára valláskülönbség nélkül; 2. A Kneippianum: úgy férfiak, mint nők részére; a szent Ferenc-rendi nővérek gondozása alatt; 3. Ugyancsak vezetik egy főorvos felügyelete mellett a

*) A Kneippianum I. II. és III. emelet lépcsőházi homlokzat főablakai: „Szt. István a magyarok első apost. királya.“ „Szt. László magyar király“ és „Magyar Szt. Erzsébet“ üvegrefestett képei. Alattuk ez idézetek latin felirata Jobb szeglet a készítettők nevei (Boldogult „József magy. kir. herceg“, jelenlegi „József Agost magy. kir. herceg“ és „Gróf Széchenyi Gyula“ hal szeglet címerük.

Kinderasylt, melyben beteg gyermekek nyernek elhelyezést. Mily megható, midőn 100—150 kis beteg példás rendben imadkozik és enekel szent mise, — litánia alatt a privát, nagy kápolnájukban! Egyszer pedig láttam, a mint 30—40 en, egyetlen nővér vezetése alatt sétatárol jöttek. Egyik bekötött szemmet, más felkötött karral, más falában v. istállap biceg. Sokan a kisebb és tehetetlenebb társaikat kis, gyerekkoecikban tolják; öt-hat a nővér ruhájához kapaszkodók, ki szinten egy öt hónapos (mindket szemére operált) kis fiú kocsiját tolja. A célnál szétfutnak, játszanak; de menet-jövet mindegyik a maga helyét tartva gügyög, beszél, nevetgél. A folytonos orvosi kezelés és gondos felügyelet hánynak és hánynak adja vissza kezét, lábát, egészségét! A sok mankó és hála-emlék szólhatna arról, melyeket a Kinderasyl melletti parkban levő gyönyörű lourdesi barlang őriz. Megbecsülhetetlen kincse az egész vidéknek, sőt egész Bajorországnak e Gyermek-Sanatorium, hol csekélyke díjért (épen az étel, ruha és orvosság ára) nevel az önfeláldozó apáca-lélek, beteg gyermekekből: egészséges, romlatlan szívű,

OBERBAUER A. UTODA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

„A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára.“
Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

lenek?! Hisz bántódás elég ér minden vonalon, hát álljunk talpra, lépünk sorompóba.

M.

Katholikussá lett-e Thököly Imre?

Karácsonyi János dr., az országos hírű történetudós, nagyváradi kanonok, ezen kérdésre vonatkozólag a következőképen ír a Felvidéki Újság hasábjain:

„A múlt hetekben újra végig futott a hír a napilapok hasábjain, hogy Thököly Imre katolikusként halt meg, mert élte utolsó évében Braconnier jezsuita atya a katolikus hitre térítette. Pedig több mint 30 esztendeje végleg megállapította a magyar történetírás, hogy Thököly Imre lutheránusként halt meg.

A dolog úgy történt, hogy Thököly élete utolsó éveiben fűhöz-fához kapkodott, mert Törökországban nem akart meghalni. Egy alkalommal Franciaország konstantinápolyi nagykövete Ferriol marquis említette neki, hogyha Isten sugallatából a kath. egyházba vételné fel magát, tisztességes és dicső menedéket találna Franciaországban vagy a pápai államban. Thököly erre érintkezésbe lépett Konstantinápolyban Galata nevű városrészében lakó jezsuita atyákkal és titokban letette a kath. hitvallást. Erre Braconnier atya csakugyan Rómába utazott Thököly menekülésének kiszökölése végett.

Csak hogy a dolog nem ment olyan könnyen s 1705. szeptemberig semmi biztos hír nem érkezett arról, hogy a francia király Thökölyt országába fogadná. Thököly pedig szeptember elején súlyos beteg lett. Szeptember 3-án irt végrendeletében úgy rendelkezik, hogy mostoha fia, II. Rakóczy Ferenc őt „egy lutheránus kerített kulcsos város templomába temettesse”. Szeptember 10-én pedig pótvégrendeletet (codicillust) irt s abban e nevezetes nyilatkozatot teszi: „Recognosco, me multa habuisse colloquia cum reverendo patre Societatis Jesu...

hasznos tagokat az emberi társadalom számára.

Kik mennek Wörishofenbe? Régebb csak azok adták reá fejüket, kiknek gyógyulásáról az orvosok lemondottak. Így egy budapesti nagykereskedőn „paralísis progressiva” szörnyű betegségnek előrehaladott fokát állapították meg, melyen már nem segíthetnek, s mivel atyja is abban halt meg: javulásra remény sincs. Utolsó kétségbeesésben Wörishofenhez s a vizkúrához folyamodott. Nyolc heti kúra annyira helyrehozta, hogy hivatását fennakadás nélkül teljesíthette (mit azelőtt sokáig nem tehetett); más évben hat heti kúra egészen meggyógyította (kivéve a kézrengést az írásnál). Ezt személyesen beszélte el nekem.

Most már nemcsak a halálra ítélteknek, hogy az a „vész nap” egy kissé kitolódjék, hanem a lankadtak is, hogy újból előbbi teljes munkaerejükkel küzdhessék tovább az Istentől reájuk bízott életfeladatokat. És ez volna a vizkúra s tiszta, fenyves levegő első fő célja.

Nemelyek az első két héten* rosszul érezik magukat, mint otthon. Ezeknek helyesen mondotta az öreg Kneipp: Ha a roskadozó épületet javítani kezdik, még csufabb lesz, mint a javítás előtt; de csak azért, hogy a rossz anyagok kiszakítódva és mással pótolva jobba váljék. Midőn az összegyűlemlett sok rossz környék kihajótódik a szervezethez: élesebb fájdalmakat okoz, mint a mig nem zavarták, de csak azért, hogy még jobb egészség következzen.

ego autem fateor, nunquam me cum eo sincere tractasse, omnibus igitur illis contradico, reprobó... adjuro etiam confidentiosos meos familiares... ut sepulturam et ceremonias ex parte catholici Patris in casu agonis et mortis ne permittant circa me”. (Századok. 1874. 583. l. Angyal D. Thököly Imre 1888. 273—76. l.) „Három nap múlva Thököly Imre meghalt”.

Aki maga megvallja, hogy csak képmutatásból tette le a kath. hitvallást, aki halálos ágyánál és koporsójánál nem tűr maga mellett kath. papot, igazán nem érdemli meg, hogy katolikusként neveztessek. Mint igazi lutheránus maradjon ő csak a keszmárki ág. ev. templomban.

A Budapesti Mária Kongregáció Otthon sorsjegyei.

Az urak Magyarok Nagyasszonyáról nevezett, budapesti kongregációja a többi testvérkongregációval vállaltva, nagyobb szabású épületet tervez, vagyis Kongregációi otthon, a Jézustársaságiak felügyelete alatt, hogy ott

1. a kongregációk apostoli rendeltetésüknek megfelelőleg az egész országra kiható áldásos munkát végezhessek;

2. a fűsztelendő papság és világi urak az oly nagyon szükséges felügyelések áldásaiban részesülhessenek;

3. a felsőbb iskolák hallgatói mennél nagyobb számban lehessenek benne mentőhelyet.

Ezekből világos, hogy egész ország érdekét szolgáló ügyről van szó. — Alkalmat keltek már szereztek. Hátra van az épület. Az építkezés költségeinek fedezésére nem találtak más jövedelmi forrást, mint a társadalom bőkezűségét. Meltányosnak is tartjuk, hogy azok segítségével építsék fel a katolikus elvekben való megújodás szentélyét, akiknek közös szent ügyét akarják szolgálni.

Ezért fordultak az építetők kérelmükkel

Egy olmtüzi káplán otthon lábfaidalmaitól annyira felépült (1905. ápr.), hogy Wörishofenbe menve vigan sétálgatott, de az alkalmazások oly fájdalmakat és gyengeséget okoztak, hogy két hétig ágyban kellett feküdni; azonban, mihelyt a sok kórányag eltávolodott: nemcsak jobban lett, hanem teljesen meggyógyulva tért haza. Egy prágai vészhelyi, ideges tanár (1909. febr.) a kúra második hetén szívdobogást kapott. Nagyon megijedt. Az orvos mondotta neki, hogy csak a kúra teszi, de nem veszélyes. Ő azonban nem hitte s halálfelelmek között szaladt haza. Tíz nap múlva pedig újból visszatért s állapotát sokat javult.

A gyomorbajt a Kneipp kúra — mondhatni — mindig meggyógyítja; s ha nem ideges gyomorbajt: rövid idő alatt. Wörishofenben az alkalmazások és teak mellé különleges diétát rendelnek. Egy nagy beteg mindjárt az első héten jobban érezte magát. A harmadik héten kijelentette, hogy meggyógyult; tényleg fel is tűnt már az egészség pirja arcán: a 22 ik napon hazautazott.

Torokbajon is sokszor segít. Egy bajor tanító személyesen beszélt (1909. febr.), hogy egy év előtt torkába polip nőtt; operálták (mint hozzátette: kevés elővigyázattal). A daganat múltával beszélni tudott, de fájdalmai nem esőkkel. Ekkor égetni kezdték — tűzre tüzelt raktak — mely a hangszálakat teljesen megbénította és két hónapon keresztül egyetlen szót sem tudott kiejteni. Wörishofenben a

katholikus társadalomhoz, de az eddig megküldött vagy megajánlott segély tizedrészt sem fedezi a költségeknek s így még évtizedek múltával sem gondolhatnák az építkezésre; már pedig ma, midőn minden óriási gyorsasággal fejlődik, a megújodás eme fontos tényezőjének elodázása egyenlő volna a szegényletes levertéssel.

Azt hisszük, hogy a nagyobb siker eddig is nem a társadalom áldozatkészségének hiányán múlt, hanem azon, hogy még nem tudták tágabb körben megismertetni terveik nagy fontosságát, tárgysorsjáték rendezésére vállalkoztak, melyet a kieszközölt miniszteri engedély (128,266—908.) értelmében egy év leforgása alatt és hatósági ellenőrzés mellett kell lebonyolítaniok.

1. Nyereménytárgyakat gyűjtenek.

A tárgyak főleg épületes és hasznos ipar- és szépművészeti munkák lehetnek. Minél kisebb és értékesebb, annál kedvezőbb, de legalább is 5 korona értékű legyen. Minden jobb módú családban található oly hasznos tárgy, amit itt nagy lelki haszonnal lehet értékesíteni. A főnyeremény érteke tizezer korona. X. Pius ösztönzése és apostoli királyunk Ő felségétől is várnak nyereménytárgyakat.

2. Egykoronás sorsjegyeket árusítanak el.

Akinek Isten sokat adott, vegyen sokat, de a legszegényebb ember is megszerezheti az egykoronás sorsjegyet és ha minden hitközségben találkozik az ügynek néhány buzgó támogatója, a siker biztosítva lesz.

Hogy pedig e sikerhez mi is hozzájárulhassunk, szerkesztőségünk a pénz előleges beküldése mellett, szívesen vállalkozik a sorsjegyek megküldésére.

Örömmel gondolunk arra, hogy mily sok vizgatózó remény fűződik a kongregációi otthonhoz, amely majd gyakorlati öntudatos katolikus intelligenciát nevel és szervez üldözött anyaszentegye-

Kneipp kurával 4 hét alatt a hangját visszanyerte.

Különösen kezdődő idegességnél, az oly gyakori gyomorbajnál és szellemi munkában való kimerültségnél: papok-, tanárok-, tanítók-, hivatalnokoknak stb. volna igen jótékony egy kis felrészítő üdítő Kneipp kúra. De nálunk nincs; vagy ha van (mert Budapestben, Kőszegen és Oravicán is van) egy rövid kúra oly mesés összegbe kerül, hogy a kik szükségét érzik: 100 közül 10 sem bírja ki anyagilag; s akkor is más eredményt ritkán tapasztal, csak zsebet érzi kiürítve; mert nem az igaz szaki telemmel vezetett hamisítatlan Kneipp kurát kapta.

Mibe kerül Wörishofenben a Kneipp kúra? Vegyük a Kurhaust, a hol talán legrádjabb, de általánosan elismerve legjobb az ellátás és kezelés. Ez teljesen modern épület. Légnyomással záró főajtók; lépesőfőnél pálmák és virágok; a falakon művészi festmények és gyönyörű szt. képek úgy a folyosókon, mint a szobákban; nagy rend és kiváló tisztaság; többszörös szőnyeg a léptek zaja ellen. Központi gőzfűtés, villanyvilágítás. Remek óriási ebédő; játszó, olvasó terem íapokkal. A személyzet lakásain kívül 90 vendégszoba, köztük néhány társas. Mindegyik szoba szépen berendezve: íróasztal, székek, szekrény, divány stb. (a divány néhányból hiányzik s azért olcsóbb is). A szobák a rá — fekvésük és berendezésük eleganciája szerint (fűtéssel, világítással, a szükséges teák és göngyökkel, meg kiszolgálással együtt) napjára 1—3 kor-ig (társas 60—90 fill). E l i á

házunk oltalmára és sokat hányott jóllétének előmozdítására.

Seregeltől küldi ki a nemes célú egyesületekbe az áldozatkész munkásokat és vezéreket; a kongregáció szívós szervezetének törhetetlen energiájával diadalmasan viszi be a társadalom minden rétegébe a boldogító krisztusi elveket... Szóval míg nagy fáradással összegyűjtjük az irgalomadómant, földeritjük édes hazánk borus egén a jobb jövő reményhajnalát.

Ezen vigasztaló remény és tudat bátorít arra, hogy — bár tulságosan igénybe van véve a társadalom irgalmassága — mégis bizalommal forduljunk

a főtiszt. papsághoz,
nagyjainkhoz és

az összes társadalomhoz, hogy e szent ügyet érdeme szerint fölkarolni és támogatni sziveskedjenek.

Tervek és hasznos tudnivalók.

Központ címe: Mária Kongregáció, Budapest, VIII., Mária-utca 25. Mindent ezen címen küldjünk a központba.

Személyesen VIII., Horánszky-utca 22., d. u. 4—6 óra között intézhették el ügyeiket.

Sorsjegyek terjesztői. Főmegbízottak, akik személyesen, vagy posta útján, de közvetlen a központból veszik át: 1. a sorsjegyeket, 2. nyilvántartó füzetet (ebben olvashatók a legközelebbi utasítások), 3. leszámoló-, 4. cheque- és 5. nyereménytárgy-átvételi lapokat. Ezen kész iratok nagyban megkönnyítik a sorsjegyek elhelyezésének lebonyolítását.

Almegbízottak, akiket a főmegbízottak a sorsjegyek elárúsításával megbiznak.

Nyereménytárgyak átvétele. A nyereménytárgyakat az adakozók vagy közvetlen, vagy a főmegbízottak útján küldik a központba.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegyénk érdekeit szolgáló ezen egyetlen lapunkat.

fás, mely áll: 1. reggeli és ozsonna Kneipp kávé téjvel, amennyi jól esik; 2. ebéd: erőleves, két hús feladás megfelelő garnírral, tészta, gyümölcs compotte; 3. este: leves, sült hús: 3 K. 50 fill., napjára. Ez az első osztály. A II. osztály ugyanaz, mint az előbbi, csak délben az egyik hús elmarad, este pedig hús helyett tészta: ára napi 2 K. 30 fill. Tehát lakás, ellátás fűtés, világítás, teák, göngyök, kiszolgálás: napi 3 K. 30—6 K. 50 fill.-ig. Fürdők, öntések: külön kabinál 23 fillér; közös teremben: 17 fillér. Fürdőmesternek, szolgálóknak semmi. Távozáskor pedig 1—2 K. bő jutalomnak tartanak. A Bruderek meg lelküismeretes munkájukért: Istentől várják az égi jutalmat. — Mindenkit mindenütt a legnagyobb lelkiismeretességgel szolgálnak ki. Nincs különbség: a ki nagyobb úr v. szegény; több v. kevesebb trinkeltet ad. — És ily — aránylag csekély — bevétellel hogyan prosperál a Kurhaus? Telen is 15 Brudert tart fenn; 17 civil alkalmazottat fizet; közelebről saját külön villanygyárat állított be, mely a fűtést is szolgáltatja; a telek szögleten álló idegen nagy villát megvásárolta, átalakította, berendezte. Vendége: telen is: 50—60, nyáron százon felül. — A civil orvosnál: első látogatás: 3 K. 50 fill., a többi 2 kor. 30 f., és ennél is ki van írva: „Szegényeknek ingyen rendelés ekkor is ekkor.” Mégis mind meggazdagodtak az orvosok.

Nem lehetne ugyanezt alsó Borszákon (v. hasonló alkalmas helyen) nálunk is megcsinálni? Nagyszerű szervezetek kínálkozik hozzá. Csak

Borgyárak.

Az ország erkölcsi és vagyoni jólétét aláaknázó gonosz üzelmek, az embergyilkoló vállalatok: a borgyárak csak nem akarnak megszűnni.

Engel, a pécsi új honpolgár a külföldelőtt évtizedekre kiterjedőleg tönkretette a magyar bor hírnevét, s ezáltal milliókra menő kárt okozott hazánknak. De ezen óriási anyagi káron kívül kiközösírelhetlen esorbát ejtett a magyar jellemre, az ősi magyar becsületességen. A jeles firma, mielőtt a hurok nyakára került volna, kiszökött az országból s megmenekült a büntetéstől. Hogy pedig ez megtörténhetett, nem akarjuk a magyar igazságszolgáltatást vádolni, de szomorúan kell bevallanunk, hogy e nagy gonosztevőt semmi bántódas nem érte.

Gyulafehérvárt éveken keresztül gyártotta a híres celnai bort, egy görbe orrú honfitárs ezreket harácsolt össze, de az erdélyi borok hírnevét annyira megrontotta, hogy hosszú évek multak el, míg az erdélyi püspökség szőlészeti intézősége, a püspök százezrekre menő nagy pénzadozatai segítségével s egy pár nagybirtokos erőfeszítésével, azt helyre tudta állítani.

Legujabban, dacára a szigorú törvényeknek, ezek a rendezetlen vallási viszonyok közt élő borhamasító bandák a fővárosban ütöttek fel tanyájukat. Ugyanis a rendőrségnek már hónapok óta tudomása van arról, hogy Ujpest pincéiben oly nagy mértékben gyártják a hamis bort, a milyenre a hírdet pécsi Engel eset óta példa még nem volt.

A nyomozás azonnal megindult. Detektívek figyelték a gyanus pincéket s a melyekről megállapították, hogy ott tényleg üzik a bűnös manipulációkat, oda bementek és bort vásároltak. A rendőrségen azután a bort vegyileg megvizsgálták. Kétségtelen bebizonyult, hogy az hamisított viz.

Az esetről jelentést tettek a földművelésügyi miniszternek, a ki utasítást adott a rendőrségnek arra, hogy a míg a nyomozás a manipu-

láció szerteágazó szálait ki nem deríti, addig ne bántsák a társaságot.

A titkos rendőrök az utasításhoz hiven fokozott figyelemmel kísérték a pincék összeköttetéseit. Naponként ládászámra érkeztek a borkészítő műhelyekbe a hamisításhoz szükséges különböző vegyi szerek s nap-nap után kocsiiban szállították el budapesti vendégülköbe és a vidékre a kész bort.

A detektívek rájöttek arra is, hogy a vegyi szerek Baros Gábor szeszszital-kereskedőtől levő. Baros Dohány-utca 1. számú házában lévő üzletéből rövid idő óta 10.000 korona értékű hamisító anyagot vittek a pincékbe. Ezt a kereskedőt csak nemrég itelték el zacharin árusításáért 700 korona pénzbüntetésre.

A rendőrség összeírja most azokat a vendégülköket, kávéházakat, mulatókat, a melyekbe bort szállítottak az újpesti pincékből. Hogy pedig minden kétséget kizáró bizonyítást nyerjen a bor hamis volta, mintákat terjesztettek fel az állandó borvizsgáló-bizottsághoz.

A bizottság néhány nap mulva hozza meg határozatát s ekkor szenzációs letartóztatások lesznek, de még érdekesebb lesz annak a kimutatása, hogy hány budapesti vendégülköben mértek hamis bort? Ez a névsor nagy megrökönyödést fog kelteni a megrögzött alkoholisták között.

H I R E K.

— **Választmányi gyűlés.** Az erdélyi római katolikus irodalmi társulat választmánya április hó 27.-én, kedden délután 5 órakor a gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium első emeleti tanári termében rendes gyűlést tart, amelyre a választmány tagjait tisztelettel meghívja és teljes számban való megjelenésüket kéri a z e l n ö k s é g. A b e l s ő választmány tagjai: Imets F. Jákó tisz. elnök, Tamási Áron, Zomora Dániel, Kovács Lajos, Balás Endre dr., Körödy Péter dr., Zlamál Ágost, Fejér Gerő dr., Rak József, a társulati tisztviselők és a

egy ügyes orvos ne sajnálna a növényteak- és összetételeik erejét, hatását, úgyszintén a göngyök és öntések alkalmazásának módját, hatását eredeti helyén tanulmányozni; egy-két évig ott gyakorolni és azután otthon egész lelkességgel egy ily intézmény élére állani. Mert 5—6 erős legénynek dörszölső masinává szoktatása és 2—3 izzasztó beállítása még nem is vizkura; a Kneipp kurával pedig rokonságban nem áll.

Eltekintve az operációktól és attól, hogy halál ellen nincs orvosság: a Kneipp-kura az egészség biztos fenntartója s az elvesztettnek — hozzáértő orvos vezetésével — a legeredményesebb visszazserző eszköze. Miért? 1. Mert a betegséggel együtt soha sem támadja a beteg szövet is, hanem segíti azt, hogy a betegséget magából kiűzhesse. Mily ellenkező e példa: egy valakinek (1902-ben) torokdaganata volt, tehát gyuladás. Az orvos forró hamvat rendelt a nyakra egész körül. A beteg szörnyű kinokat szenvedett, „mintha vagdálnak,” mert ez a vért még jobban gyűjtötte oda. Estefelé meglátogatta s így szólt: No csak folytassák s aludjék is vele, ha tud. Persze, hogy nem tudott, mert a tűznek, a gyuladásnak elvezetése helyett még tüzet raktak rá. Éjfélkor sietve hívtak engem: „mert hal meg.” Én mondtam: hideg vizes göngy kellene meg alsó mosás. Azt felelték: az orvos rendelte ezt, de küldöttek érte is. Tényleg felverték álmából és jött. Levette a forró hamvat és hideg vizes göngyöt tétetett. Később maga vallotta be, hogy „ha pár perccel később baj lesz.” Mit jelent ez? 2. Sok betegségnek

egyforma a jele, mig ki nem fejlik; de ellenkező az orvossága. Az orvosok meg kell várják, míg a betegség kifejlődik s a szervezetet egyenliti. A Kneipp-kura azonnal munkába állhat s fenntartja a szervezet erejét, mely aztán könnyen végez a betegséggel s rövid lefolyásával teszi azt. 3. Az orvos a gyomron at (bevevő orvossággal) igyekszik a betegséghöz férközni, s rendszeren tönkreteszi a gyomrot; a Kneipp-kura göngyei, lemosásai, gőzei, stb.-vel mindenütt hozzáfér és segíthet: s teáí sem ártanak soha a gyomornak. Így nem gyengül le a szervezet, nem áll be komplikáció, a mi más orvoslásnál oly gyakori.

Miért nem ajánlják tehát az orvosok a Kneipp-kurát? Ök nem értenek hozzá; és miért óhajtanó bármelyik is megszabadulni a pácienstől, mikor (minél hosszabb ideig beteg valaki, annál nagyobb) pénzforrás neki?! (Tisztelet a kivételeknek!). Máskep gondolkoznak Németországban és Ausztriában. Ott minden nagyobb városnak és vidéknek is „Kneipp-Verein”-ja és „Anstalt”-ja van. Az orvosok egy jó része is szivesen tanulmányozza és alkalmazza, mert: a halálozási szám esökkentése s a gyógyulások olesvővá tétele nemzeti érdek, humanus cselekedet; az eredményesebb és gyorsabb gyógyítás pedig a modern haladás követelménye. Ez volna nálunk is.

— **Társasutazás a szentföldre.** Indulás: 1909. május hó 19-én. Az alatt jelzett bizottság felügyelete és vezetése mellett Magyarországól zárandókat jellegű társas utazás indul. Tekintve, hogy a rendezés előmunkálatai hosszabb időt vesznek igénybe és csak korlátozott számú jelentkezés fogadható el, a jelentkezési határidő pontos betartását kéri a rendező-bizottság technikai rendezőség: központi menetjegyiroda Budapest, IV. ker., vígadó-tér 1. szám., lelki vezetőség: Főtiszt. Fehér Ferenc plébános Ehed, Esztergommege. Főtiszt. Beszedits Ede Bertalan plébános, Lajosfalva, u. p. Kirilibaba, Bukovina. Főtiszt. Pasztorek István plébános Tököl, Pestmege. Főtiszt. Kompánek József esperes-plébános Nagysándori, Trencsénm., akik részvételüket már bejelentették.

— **A múzeumok és könyvtárak országos szövetsége** ez évi közgyűlését meghívás folytán Nagycenyedben fogja tartani szeptember hó első felében. A Szombathelyt tartott előző impozáns gyűlésen a nagyenyedi meghívással kapcsolatban elhatározta a vezetőség, hogy figyelmét különösen Gyulafehérvárra óhajítja fordítani, mint ahol az ősi szekesegyház, a vár, a Batthyány-könyvtár meg aztán a régészeti egyet gazdag muzeuma kiváló érdeklődést érdemelnek. A hírneves tudósok és illusztris vendégek illő fogadásáról április hó 17-én volt az első tanácskozás a vármegyeház kistermében Kemény Árpád báró főispán meghívásából és elnöklése alatt. A főispán előterjesztette a nagyenyediek eddigi megállapodásait. A fogadásban a gyulafehérváriak méltó részt fognak venni és Növák Ferenc gyulafehérvári polgármester kijelentése szerint, az bizonyos dolog, hogy Gyulafehérvár hagyományos vendégszeretettel fogja előkelő látogatóit fogadni. A részletesebb megállapodásokat majd a további megbeszélések fogják meghozni. Ezen gyűlésen a város részéről részt vettek: Növák Ferenc, Roska József és Roska Miklós dr., a régészeti egyet részéről pedig: Csérnai Béla dr. műzeumlőr és Kárpis János egyet. titkár.

— **A hencégó hitelen.** A zürichi tavon történt. Nagy társaság hajózott át a tavon. Egy kövér, aranygyűrűkkel telerakott ur meg nem állhatta, hogy a természet szépségeiben gyönyörködő utasokat istentelen fecsegsével meg ne zavarja, „Örök pokol — kiálta — bolond gondolat! Okos ember ilyenben nem hisz. Hát kérem, honnan venné az Ursten a tüzelő anyagot az öröktűz élesztéséhez?” Akadt, kinek tetszett a fecsegség s hangos tetszénnyilvánítással jutalmazta.

Egyszerre azonban megszólal egy szerény kapucinus a fődélzet egyik sarkából:

— Uram — mondta a szerzetes — mindaddig, míg az Úristennek olyan tuskói lesznek, amilyen ön, bajosan fog tüzelő dolgában zavarba jönni.

Erre már hangos hahota volt a felelet, mely átragadt a hajó összes utasaira. Így beszélt ezt amaz úrnak egyik utitársa.

— **Az alkoholfogyasztás csökkenése.** Örövendetesen konstatalhatjuk, hogy a magyar nép egyik legnagyobb ellensége az alkohol erősen háttérbe szorult. Legalább emellett tanuszkodnak a pénzügyigazgatóságok legújabb jelentései, amelyek szerint a mult év utolsó hónapjaiban a harmaddal kevesebb szesz fogyasztottak hazánkban, mint az előző esztendő megfelelő hónapjaiban. Erkölségi, gazdasági és kulturális szempontból igen örövendetes ez a jelenség. Minél kisebb terrénnumra szorítjuk ezt a veszedelmes szenvedélyt, annál általánosabb lesz a népjólét. A szesz degenerálta fajunkat, megrontotta választóinkat, elkorcsosította ivadékaikat, feldúlta a

családok boldogságát és a legjelesebb embereinket tette tönkre szellemileg és testileg. Régi igazság: a szesz nemzetölő méreg.

— **A halotti torok ellen.** Érdekes és minden tekintetben megszívlelendő felterjesztést intézett a somogy megyei Szakácsi község előjárósága Kaeskovics Lajos alispánhoz. A község előjárósága a halotti torok ellen üzen hadat és azt kéri, hogy indítsanak mozgalmat a halotti toroknak kormányhatósági intézkedéssel való eltiltása, vagy legalább korlátozása iránt. Ez a kegyeltsértő, barbár szokás az egész országban divatozik és a leggyakrabban úgy végződik, hogy a gyászház tivornyák színhelyévé süllyed. A halotti tort még Ázsiából hozták elődeink és ezer év épen elegendő idő ahhoz, hogy ezzel a barbár szokással szakítsunk.

— **Menetrendváltás.** A Máv. igazgatósága jelenti: Értesítjük az utazó közönséget, hogy a jelenleg Budapest keleti pályaudvarról: Debrecen, Máramarossziget, Nagyvárad, Kolozsvár, Arad, Tövis, Brassó felé reggel 7 óra 20 perckor induló 604. sz., Nagyvárad, Kolozsvár felé d. u. 2 óra 25 perckor induló 504. sz., Nagyvárad, Kolozsvár, Predeal-felé este 9 óra 15 perckor induló 502. sz. gyorsvonatok, valamint a jelenleg Budapest keleti pályaudvarra: Predeal, Kolozsvár, Nagyvárad felől reggel 7 óra 50 perckor érkező 501. sz., Kolozsvár, Nagyvárad felől d. u. 1 óra 40 perckor érkező 503. sz. gyorsvonatok 1909. évi május hó 1-től kezdve Ceglédet át fognak közlekedni és Budapest Nyugoti pályaudvarról fognak indítani, illetve a Budapest Nyugoti pályaudvarra fognak megérkezni. A vonatok indulási és érkezési ideje Budapest Nyugoti pályaudvaron: A 12/604. sz. gyorsvonat Debrecen, Máramarossziget, Nagyvárad, Debrecen, Arad, Tövis, Brassó felé indul 4 óra 55 perckor reggel. Az 504. számú gyorsvonat Nagyvárad, Kolozsvár felé indul 2 óra 30 perckor reggel. Az 503. számú gyorsvonat Kolozsvár, Nagyvárad felől érkezik 1 óra 50 perckor délután. A 603/511. számú gyorsvonat Máramarossziget, Debrecen, Kolozsvár, Nagyvárad, Brassó, Tövis, Arad felől érkezik 9 óra 55 perckor este.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Örökimádás** című hitbuzgalmi folyóirat 4. száma rendkívül dús és érdekes tartalommal jelent meg. E valóban életvaló folyóirat a Központi Oltáregyesület (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 75.) kiadásában jelenik meg s előfizetési ára egy évre csak 3 korona. Ajáljuk t. előfizetőink pártfogásába. Szerkesztő: Makay Lajos.

* **Fehérvásárnapi hangulatot** kelt a gyermekekben a „Kis Pajtás” (szerk.: Csöppike Csanika) 33-ik száma. Tartalma nagyjából az első áldozás hangulatának van szentelve. Legszebb nap. Sárkány Magda kedves verse. — Margitka első áldozása. Irta: Kertész Kálmán. — Fehérvásárnapon. Vers. Irta: Hortobágyi József. — Soha többé... Intelem stb. stb. A jó tanulóknak jutalom, a lanyhábbnak buzdítás, ha a „Kis Pajtás”-t számarra megrendeljük. Csupa elevenség, szórakoztatás minden sora. Megegen ajánljuk e képes gyermeklapot. Februártól június végeig 3 korona. Az új előfizetők az első felévi számokat csekély egy koronáért kapják. Cím: „Kis pajtás”, Budapest, VII., Tököl-ut 16. Mutatványszámot iskoláknak nagyobb mennyiségben is készséggel küldenek.

Az esperesi kerületek új kikerekítése.

III.

(Folytatás.)

Miután az espereskerületek vagy decanatusok új beosztását bemutattuk és a decanatusokat egész vonalon kisebb területekre szorítottuk, fennmarad önkenytenél a kérdés, mi használna ebből akár az egyeseknek, akár magának az egyházmegyeyi kormányzatnak? Manapság ebből a szempontból szokták eldönteni a dolgokat; azért foglalkozunk ezzel is és mérlegelnünk kell a kivitel hasznait is!

Hát első használna az új kikerekítésnek, hogy egyes főesperesek nem lesznek a teendőkhöz túlterhelve, mint eddig: megsza badunk a teendőik felétől vagy még többitől, (mint pl. a hunyadi, udvarhelyi, marosi, háromszéki főesperesek;) azt a kisebb kerületet pedig, (mely továbbra is gondozás alatt marad,) többször, könnyebben és sikeresebben vezethetik, jobban és könnyebben kormányozhatják, paptársait könnyebben összegyűjthetik, velük többször érintkezhetnek, amint kisebb területen az egyes papok is jobban és közelebb érzik így majd esperesüket, ha egyes kérdéseket azokkal megbeszélni óhajtják.

A papságra is nagy jelentőséggel bír, hogy ezen kisebb területen könnyebben és olcsóbban közeledhet, s míg eddig pl. Zámától—Vulkánig soha nem jöhetett össze a papság, hanem majd egyik széle, majd a másik rész hiányzott. Ezután az egész kerület, (habár kisebb számban is,) többször összejöhet, s úgy egymással, mint a kerületi esperessel eszmét többször cserélhet. Viszont a kerületi esperes, amikor fontosabb dologról van szó, kiszaladhat rögtön a helyszínére, (ha ez közel van) a látottak és tapasztaltak szerint referálhat; (hamis jelentésekkel nem vezethetik félre;) öszszel meglátogathat könnyen minden plébániát, betekinthei az öszszes iskolákat, tavazon pedig megvizsgálhat alaposan minden népiskolat, stb. mert 1—2 hét alatt elvezgi ezt, minden kerületben egész könnyedséggel.

Ezzel sokat nyer az egyház kormányzatis, az iskolaügy fejlesztése is. Kiseb területről gyorsabban és alaposabban referálhat mindenről az esperes, — kisebb ügyekben is kirándulhat a helyszínére, — a filiák iskoláit is mind számba veheti és ellenőrizheti, — sőt így feleslegessé válik a kerületi esperes — vagy főesperes mellé még egy-egy püspöki iskolalátogató alesperes is kinevezni, amit éppen a kerületek nagy kiterjedése és az esperesi teendők túlhalmozottsága tett eddig szükségessé. Jövőben csak oly helyeken mutatkoznék ez kívánatosnak, hol pl. a főesperes elaggott, beteges, a közsizást talán nem bírja, stb. Más kerületekben amikor az esperes vizsgálja a plébániát, betekint az iskolába is; viszont mikor tavazon az iskolákkal van elfoglalva, akkor meglátogatja a plébániákat is — ugyanazon alkalommal ugyanazon költés mellett, — ami sokat mond!...

Önként következik az is, hogy a hol netalán bajok és teendők mutatkoznak, ott ily kisebb kerületben többször megjelenhetik és többet is kivihet az esperes, mintha nagy kerületben a teendőkkel és saját plébániájával is túl van terhelve, régi adagium lévén: pluribus intentio minus ad singula sensus!

Nem kis érdeme az új tervezetnek, hogy ebből kezd lassankint kibontakozni az a régi

erdélyi egyházmegye, mely a mohácsi vész előtt virágzott, mikor 1—1 Archidiaconatus 3—4 esetleg több decanatusot foglalt magában, melyek a püspöki székek száz éves bezúntatása alatt megszűntek, s melyekről csak a régi okmányokból nyerünk némi tájékozást. Ezen új beosztás szerint minden főesperesség 2—3 decanatusot ölel fel, — mint hajdanában — és amint más egyházmegyék beosztásánál is látjuk a Geregye fele országos „Évkönyvben“. Ha 50—60 év múltán újabb 50—60 plébánia alakul, amire az utóbbi évtizedben megindult vallásos mozgalom, intensívebb katolicizmus és a magyar iskolák támogatásából kifolyólag bizton lehet számítani, akkor újból fel lehet osztani a nagyobb decanatusokat, s még kisebb periferiára lehet akkor szorítani az alesperesi kerületeket. Meg lehetne iratni egyháztörténeti avatott kutatóink által az erdélyi egyházmegye történetét, s tudósainkat illetné topografice megállapítani és feltüntetni, minő terjedelműek voltak ősidőkben az egyes főesperesi kerületek? és az egyes decanatusok minő plébániákból alakultak. „A férfi eljár ősei fenylakához — és régi fényből gyűjt új szövevényeket!“

Az is elegend mond, hogy ezután 28 decanatus élén 28 legérdemesebb és legtapintatosabb egyénállván, — ezek minden irányban többet tehetnek, mint eddig 16-on, — és ha még a fűdő Egyházközség figyelemmel lesz a kinevezéseknél arra, hogy minden decanatusnak mintegy központjában legyen az esperese: akkor az egyházi közigazgatás nemcsak jóval gyorsabb lesz, de sokkal alaposabb is fog szántani, gyomlálni, kuralni és építeni, ahol szükséges. A régi túlterjedt kerületek periferiáin bizony megesett eddig, hogy 5—6 évben sem láttak némely községekben esperest, vagy eleven iskolafelügyelőt, pl. filiákban, (mi az ily kisebb területen alig fog megtörténni.) s akkor Kapnik, Láposbánya, Borszék stb. végpontok is nagyobb figyelemben fognak ezental részesülni.
Hogy ebből a közigazgatásnak is, a hiteletnek is, az iskolaügynek is csak haszna lehet, azt alig fogja valaki kétségbe vonni.

Felmerül szintén az a kérdés: az Erdélyben maig fennálló főesperesi állások miképen fognak az új beosztás mellett fenntartatni és érvényesülni?

E tekintetben sincsen ok az aggodalomra, sőt ellenkezőleg! A régi főesperesi címek és archidiaconatusok mind fenntartatnak, csak a decanatusok változnak.

A főesperes uraknak megmaradhat ezután is distinctiója s előjogai némi módosítással. Pl. a) Minden főesperes vezethet továbbra is 1—1 decanatusot. Ha beteg vagy előregedett, úgy alesperest kérhet segítségül: de azért főesperese maradhat 2—3 decanatusnak; — b) a főesperes vizsgálja és ellenőrzi azután a hozzátartozó decanatusok alesperesait úgy a plébánia vezetésében, mint az esperesi teendők intézésében, a számadások vitelében. Az alesperesek évi számadásaikat a főesperesek revidálják és ellenőrzik első sorban; valamint látogatásai alkalmából revidálják a kötelezvényeket, egyházpénztárt, templomi leltárt, tem-

plomi fabrikát stb. Tehát lesz az esperesnek is gazdája a jövőben, s ha itt valami baj merülne fel, ide mindenkor az illetékes főesperes küldetik ki; — c) a főesperes meghívást nyer minden kerületi gyűlésre s ha azt jónak látja, vagy egyes aktuális kérdések azt követelik, maga is megjelenik a decanatus gyűlésén; ha pedig a fűdő Egyházközség utasítja, vagy ezt nagyobb jelentőségű országos kérdések kívánják, akkor köteles is ott megjelenni; — d) A főesperes vezeti be a kerületi espereseket, saját decanatusaiban ő van hivatva installálni a parochusokat, viszont a kerületi esperesek halála alkalmával ő van kötelezve a temetés végeztésére, a hagyatékot leltározatni és mindent rögtön zár alá vétetni, amiket a főesperesnél meg a másik decanatus esperese végez; e) Ezekben felül a fűdő Egyházközség bölcsesége időnként más kiküldetéseket és ügyeket rájuk bízhat, ha pedig egyes törvényhatóságoknál az egyház vagy iskola ügye is tenné szükségessé, hogy a papság együttesen és vállalt erővel lépjen fel valamely nagyobb kérdésben, a főesperes hivatott akkor a főesperességhez tartozó decanatusok esperesait és lelkészeit maga köre gyűjteni, közös értekezleteket tartani s a papság élén küzdeni vagy azt vezetni.

Viszont a főesperesek érdemdús testületének élén állna egyik kanonok úr, mint székesegyházi főesperes = Archidiaconus Cathedralis. Ez lenne a főesperesek dekánja és doyenje, aki minden harmadik évben akár a központban, akár Kolozsvárott vagy más helyen alkalmilag összehívna a főespereseket, megvitatná velök az egyházi közigazgatás egyes kérdéseit s nehézségeit, vagy a püspöki hatóságtól oda utalt más kérdéseket; ezen felül pedig egyik évben is, másikkban is 6—6 főesperest felülvizsgálna a székesegyházi exemptus kanonok plébániával együtt, úgy összes hivataluk óráját, mint annak plébánosi működését. A kanonok-plébános és főesperesek évi számadását is első sorban a székesegyházi főesperes bírálta felül és ennek útján kapnák a számadások helybenhagyását vagy a netaláni észrevételeket és utasításokat a jövőt illetően. Így több oly meglepetésnek útját vágná a szakavatott ellenőrzés, aminöket egyes főesperesek halálakor itt-ott comportált fama nigra. És ha XIII. Benedek pápa híres instrukciója szintén mindenszámon kér a püspöktől, s ha éppen X. Pius pápa jónak látta, apostolivi s i t a t o r o k a t küldvén a püspökök hivatalnokodásának ellenőrzésére, (kik Itáliában és Németországban már működnek is, amint ezt Kohn-nak híres olmtüzi esete igazolja), akkor ki sem veheti rossz néven, ha egyes szomorú esetek és tapasztalatok után mindenkit ellenőrznek; mindenkit felülvizsgálják és mindenkinek eljárását vagy észrevételezik vagy megdicsérik.

Alig fogja valaki vitatni, hogy ennek is lenne meg sok helyen a maga haszna, a maga előnye; ahol pedig mindent rendben találtak, ahol nem volt semmi kifogásolni való, ott meg éppen előnyére szolgált az illetőnek; mert egyes előléptetéseknél és kitüntetésekénél bizonyára ezekre irányozná a székesegyházi főesperes a főpászto

figyelmét, ami eddig ki volt zárva. Az ilyen propositió is tiszte lehetne a székesegyházi főesperesnek.

Kellő tapintattal és jóakarattal tehát ezen kérdések is megoldhatók a decanatusok új kikerekítésével kapcsolatosan és úgy, hogy a szerzett jogok és kitüntetések ne érintessenek, s a főesperesek hatásköre ne korlátoztassék, hanem inkább bizonyos irányban kibővítettessék. És ily felosztás mellett ennek is jobban megfelelhetnek bizonyára az agilisabb főesperesek.

(Folyt. köv.)

C S A R N O K.

Oláhláposbányai róm. kath. egyházközség története.

XI. Lelkészek.

1. Popa Márk budafalvi (olim Ungur-falu) gör. kath. lelkész és Muzsnyai Mihály kapnikbányai káplán 1772-ben.

2. P. Dominicus, Mone Alajos, Sváb Rogerius 1773-ban.

3. Umilits Antal kapnikbányai plébános, P. Hebenstein Modest 1776—1777.

4. Umilits Antal, Popa Mihály és Longinus. 1778.

5. Popa Juon, Anicetus Stuber, P. Hluchy Damascenus, P. Nagy Ágoston 1779—1781-ig.

6. P. Polin Felician, P. Gold Arsenius és Walner János kapnikbányai pap 1782—1787.

7. Kolozsvári Antal 1787. augusztus 26-tól — 1803. ápril. végeig. Oláhláposbányai, első világi pap. Gyulafehérvárról, — hol káplán volt — jött ide. Kinevezésével a helyi administratura parochiává emeltetett. Ha a műdicséri a mestert, az alkotásokból lehet következtetni a geniere, vagy a latin közmondás szerint „ex ungue leonem“, úgy akkor Kolozsvári Antal teremtő és szervező képességgel megáldott: vir justus et tenax képét tárja fel a kutatónak. Nem hiában, hogy a központból jött, az egyházkormányzáshoz jól értett, magával hozva pusztíthatatlan muokaerjét és ritka kötelességtudását

Alig, hogy elfoglalja állomását, hozzá fog derekasan a munkához. „Ex variis fragmentis“ mint írja, az anyakönyveket állítja össze. 1770. év március 25-től a kereszteltet anyakönyvét; 1773. év június 17-től a házasságokét; 1772. dec. 2-től a halottak anyakönyvét; 1787. szept. 5-től Protocol. ordnat. is vezeti.

Megkezdí a Domus historia irását, oly fontos és becses adatokat szolgáltat, hogy ha nem Kolozsvári az első pap, vagy hozzá hasonló egyéniség, amugy is félreesső plébániánk történetét a feledés szomorú fátyola boritná.

A templomban burgó pap és kedvelt szónok, a társadalmi életben egyháza jogainak félelmet nem ismerő bajnoka. Akárcsak a mai világban élne, nem a sekrestyébe huzódó, hanem a köztérben nyilvánosan szereplő pap mintaképe.

Támadt is elég ellensége (invidia Dnrum official.) A helyi bányafőnökkel való colli-

ELSŐ SZENT ÁLDOZÁSI EMLÉKKÉPEK, valamint mindennemű szent képecskék

legnagyobb választékban, különféle alakban és a legszebb kivitelben, magyar, német vagy fűt szöveggel a legjutányosabb árban kaphatók Buzárovits Gusztáv könyvkereskedésében Esztergomban. — Mutatvány-képek és árjegyzékek ingyen és bérmentve. —

sioja folytán Mocsra helyeztetett át. Meghalt 1818. ápr. 18-án. Ezen derék lelkésznek a rk. parochia igen sokat köszönhet, mert ő, úgyszólván 16 évi helybeni lelkészkedése alatt mindent megszerzett, ami egy rendes parochiában szükséges.

Legyen azért áldott és fenmaradtó egyházmegyénkben és az oláhláposbányai lakosok szívében emléke!

S. G r e s s e l J ó z s e f 1803. ápril 30-tól 1812. augusztus 30-ig. Nagy pap volt ez is. Mig Kolozsvári Antal elődje bator fellépésével, addig Gressel finom, előkelő, megnyerő modorával mozdította elő egyházközségünk érdekét. Elődje mindent felöllelve, az egészet diadalra akarja juttatni, addig az előkelő Gressel a „divide et impera” elvét követve, maga és utódai anyagi jólétét tűzi céljául. De nem kizárólagosan, mert nagyot hibáznám, ha csak ez oldalról mutatnám be e kedves, szerény apostolt.

Az anyae gyházon kívül kiváló gondjaiba veszi a filialis Horgospataka hívei lelki ügyét, azon fáradozik, hogy ott templom építtessék s midőn már majdnem célhoz ér, a nagybányai m. kiz. bányáigazgatóság megakadályozza ebben. Azóta senki — kivéve Bakk Endrét — a horgospataki templom ügyét nem bolygatta!

Egyházi szépművészetek iránti érzékéről tesz tanúságot, hogy a templomot (első) kifesteti, annak ékességéről gondskodik. Alatta épül a maig is használatban lévő papi lak. Tekintve az időt, melyben épült, abban a korban a legelső parochialis épületek közé tartozhatott. Három szoba, konyha, kamra, pince és mellette épületek bizonyítják, hogy Gressel plébános szava döntött, személye a pátronus előtt kedves volt.

Ritka előnyeit egyháza számára is értékesítette. Alatta szerzetelnek meg a kegyuraságtól a buzailletmény (24 régi veka) a pap számára; ostyasütés, misebör, templomi ruhák mosatása az egyházközség, illetve a templom javára. Oláhlápost is adminisztrálja, minden funkciójáért 6 frotot kap. Adataim szerint Gyulafehérvárra ment. Beke „Papnövelde tört. vázlat” szerint: bácsi lelkész (?) lett. Meghalt 1812. dec. 10-én.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

K. E. Seps-Szent-György. Igaz, hogy a „Nap”-nak husvétii számában, vastag betűkkel, a vezető cikk helyén megjelent P. püspök urnak „Az örök élet” c. értékesítése: de hiteles értesülésünk szerint ezt a néhány év előtt megírt és másutt megjelent cikkét a szerkesztő valódi keleti élelmessége úgy tünteti fel, mint az újsága részére külön megírt cikket. Kérjük azért: kit illet ezért megróvása?

„Az élet és iródomalom.” Sokszor felpanaszolt dolgok ezek; hatásuk meddő maradna, mert sajnos, a kikelet érdekelné, azok már nem képesek arra a nivóra emelkedni, hogy a nagy feladatokat megérthessék.

Jobbágytelke. Az április 1-én tartott gyűlésről miért kapunk csak ápril. 18-án értesítést? Az életrajzot

azért nem közöljük, mert maga az író is bevallja, hogy: „életrajzához semmi biztos adat nincs kezeim között, épazért csak a tölgy busongó fiatal hajtságának panaszait mondjam el.” Ez a busongó panasz pedig életrajz nem lehet.

N. I. Nagyenyed. Ugy hisszük a ma közölt nyilatkozattal az úgy békésen el van intézve. Díjtalan.

T. S. Brassó. Lapunk legközelebbi számában közölni fogjuk.

Szent-Imre-Egyesület Kolozsvár. A beküldött évkönyv, még a múlt év november havában megjelent, épen ezért az ismertetés most már késő. Különbösen is évkönyv egyik cikkéről lapunk már megemlékezett.

Alapított 1840-ben. 1890-ben állami ezüstéremmel kitüntetve. : :

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott

haranggyár, ARAD, Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és ármegtakarítás éretik el. p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 kg. súlyú harang hangja egy más régiebb szerkezetű 460 kg. harang hangjával egyenlő.

A egujabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek, a tornyot nem rázkódtatják, járások oly könnyed, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Régi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelése való átalakítását. — repedt harangoknak újrafaló öntését vagy csekély felülízetés mellett való becserelevését.

Tüzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

Kitüntetve az 1907. évi Pécsi országos kiállítás alkalmával : : az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. :
Alapított: 1873 Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF ÉS FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fáklya raktára a pécsi Székesegyház viasz- gyertya szállítója, PÉCSETT.

Főüzlet:

Fióközlet:

SZIGETIORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánljuk a főtisztelendő papságnak füstmentes, szagmentes és nem csepegő valódi méhviaszgyertyáit.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialék, velumok, baldachimok, minisztráns ruhák, zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem versenyepek minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségvetés, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !

DOBROWSZKI KÁROLY

kályhakészítő, cserépkályha raktára Gyulafehérvárt.

Raktár: Nagyszebenben Jickeli F. Károlynál. Állandó nagy raktár.

Tüzmentes, divatos stílusban készítek cserépkályhákat, szabadalmazott

Patent Fűtő Multiplikátor gyors melegedés

a legszebb színekben, u. m. barna, zöld, elefántesont, fehér, samoa, drapp, borsözöld, almazöld, víz zöld, egkék, világosbarna, gesztenyebarna, majolika stb. Fürdőkád burkolatok, Fayenc porcellán lemezekből, porcellán takaréktűhely fehér és kék színben. Régi kályhák javítását és átrakását elvállalom 2—3 évi jótállás mellett.

Pontos kiszolgálás, jutányos árak!

Kiváló tisztelettel

Dobrowszky Károly.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK.

Magyar ásványvíz

forgalmi és kiviteli részvénytársaság
Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Egy liter víz ára palackcsere mellett:

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbag ellen 30 f.
Borszéki Fökut, az ásványvizek királya 30 „
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen 30 „
Bodoki Matild, alkális savanyvíz 30 „
Baross, vesebag ellen 30 „

Borhegyi, lúgyhajtó 30 „
Boholti, üdítő víz 30 „
Előpataki, sárgaság ellen 30 „
Feisórákosi Mária, légeschurut ellen 30 „
Hargitaligeti, idító ital 30 „

Horgász, étvágygerjesztő 30 „
Kászon-Salutaris 30 „
Répati, égvényes ásványvíz 30 „
Székely-Seleter, idült gyomorbagok ellen 30 „
Sztójkal, ezukorbetegség ellen 30 „

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványvíz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

Raktár: Gyulafehérvárt Kőbányai részvényserfőzöde főraktára czegeñel.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. tör. vényszéknak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♦♦♦♦♦ **Állandó kiadványai** ♦♦♦♦♦

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, irodalmi és szépirodalmi hetilap.

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

Saját tulajdonában.

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzetenként havonként egyszer két nyomtatott ív terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intencios könyv.

(Libe intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozároknak, ad personam, akár nagyobb egyházak vagy szerzettestületek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona.

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhoz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.

Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.